

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
 Aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
 Mw. M. van Bijsterveldt-Vliegthart
 Postbus 16375
 2500 BD Den Haag

Jan Luijkenstraat 2

1071CM Amsterdam

t: 020 5707676

f: 020 5707689

info@filmfonds.nl

www.filmfonds.nl

Ministerie van OCW	
E-doc Nr.	
Datum Reg	15 APR 2010
Directie	
Ter behandeling aan:	
☒ Advies aan/aftoening door bewindspersoon	
☐ Advies aan/aftoening door lid MT-OCW	
☒ Aftoening op directieniveau	
☐ Ter kennisneming	
Aftoening voor:	

1) DGCW
 2) MLB

Amsterdam, 14-4-2010
 Onze referentie: 2010919/MB

Betreft: toekomstverkenning Publieke omroep

Geachte mevrouw Van Bijsterveldt,

Graag reageer ik op het verzoek van oud-minister Plasterk bij te dragen aan de toekomstverkenning voor de landelijke publieke omroep aan de hand van het consultatiedocument.

Vraag 1a

De overheid schept reeds alle ruimte voor commerciële media, maar zoals u aangeeft zijn deze dusdanig marktgericht dat verscheidenheid en kwaliteit onder druk staan.

Het blijft dan ook verstandig om commerciële media vanuit de overheid enige kaders mee te geven, zoals de verplichting bij de verdeling van etherfrequenties om ieder uur onafhankelijke nieuwsvoorziening te verzorgen. Of voor multimedia bedrijven om een nieuwsredactie voor televisie en internet te hebben. Dat RTL een sterke onafhankelijke nieuws- en Haagse redactie heeft, is niet alleen van het grootste belang om een bepaald deel van de Nederlandse bevolking te bereiken, maar ook voor een gezonde democratie. Het is te prijzen dat RTL deze investering doet daar een onafhankelijke nieuwsredactie zeer hoge investeringen met zich meebrengt en geen opbrengsten genereert. Een situatie zoals in Italië waarbij alle media in een hand liggen en onafhankelijkheid en diversiteit onder druk staan, blijft ons hopelijk bespaard.

De investeringen van Net5 en RTL in Nederlands drama zijn van groot belang voor een gezond en uitdagend film-en dramabeleid. Wellicht dat er voor dergelijke cultuuruitingen enige kaders gegeven kunnen worden. Extra middelen om kwaliteit en verscheidenheid bij commerciële media mogelijk te maken zijn lastig te verwezenlijken. Publieke media kunnen hiervoor een beroep doen op CoBO Fonds en Mediafonds, maar de herkomst van die middelen zijn van overheidswege specifiek voor de publieke omroep gereserveerd. Bovendien staan deze al onder druk omdat de vraag groter is dan het aanbod. Commerciële media zouden een grotere

verantwoordelijkheid moeten krijgen door verplicht te worden een deel van hun inkomsten te oormerken voor kwaliteitsprogrammering.

Vraag 1b

Een systeem van omroepverenigingen biedt wellicht pluriformiteit en vertegenwoordigt onder het huidige systeem van gidsen en leden wellicht nog een deel van de Nederlandse bevolking, maar de wereld is niet langer verzuild en verandert snel.

Zoals u zelf aangeeft, is de coördinatie problematisch. Het huidige systeem is zowel gericht op een onafhankelijke positie van een enorm aantal omroepverenigingen als op centrale afstemming en coördinatie door de Nederlandse Publieke Omroep. Dat staat op gespannen voet met elkaar. Omroepverenigingen zijn voortdurend met elkaar en de NPO in conflict over de programmering en middelen. Er zijn talloze overlegorganen, maar voor omroepverenigingen en NPO biedt het huidige systeem onvoldoende voordeel om krachten te bundelen en samen te werken.

Omroepverenigingen dienen zich te profileren en hun financiering is gebaseerd op het feit of hun programma's wel of niet geplaatst worden. De NPO, gericht op betere afstemming en samenwerking, heeft echter beperkte macht om hierin te sturen. Omroepverenigingen hebben namelijk recht op minimaal 75% van hun financiering, kortom programma's 'moeten' geplaatst worden. Kwaliteit en verscheidenheid staan daarbij onder druk. De omroepverenigingen bepalen daarnaast de inhoud, waardoor het bouwen aan een goede programmering voor de lange termijn door de NPO uitermate lastig blijft. Het aantal nieuwe toetreders groeit, dus de herverdeling van middelen en programma's zal alleen maar zorgen dat de situatie verslechtert.

Het systeem is tevens kostenverhogend. De forse bezuinigingen van de afgelopen jaren op de publieke omroep zijn met name ten koste van programma's en de programmamakers gegaan, terwijl het streven was om te snijden in bureaucratie en overhead. Enkele uitzonderingen daargelaten, is de kwaliteit en verscheidenheid van programma's achteruit gegaan. Gekozen wordt voor vaste formats en goedkopere programmaformules om kosten te besparen. Culturele producties zoals documentaires, klassieke muziek en (arthouse) films met een lager publieksbereik staan budgettair onder grote druk en worden verschoven naar de middaguren of de late avond waardoor hun positie verslechtert. Dit tot grote frustratie van programmamakers en de culturele sector. De druk op programmabudgetten is fors toegenomen terwijl, de omroepverenigingen nog even groot zijn. Dat is slechts ten dele aan de omroepverenigingen toe te rekenen omdat de regelgeving en bureaucratie ook zijn toegenomen. Met de komst van nieuwe toetreders tot het bestel zal dit toenemen, want ieder krijgt een eigen directie, ondersteunende afdelingen en faciliteiten, die binnen bestaande (programma)middelen bekostigd moeten worden.

In onze optiek is dit een onhoudbare situatie, is een grondige herziening van het bestel noodzakelijk en zal er een duidelijke keuze gemaakt moeten worden. Het is noodzakelijk dat het bestel verregaand wordt gecentraliseerd en werkt met duidelijke prestatieafspraken. De pluriformiteit kan daarbij nog steeds gegarandeerd worden. Bijvoorbeeld in de vorm van specifieke programma-afdelingen, waarbij de

overhead, ondersteuning en bedrijfsvoering gecentraliseerd worden. Fusies zoals die van de NPS, Teleac/NOT en RVU zijn een begin. Omroepbrede kerntaken op gebied van kunst & cultuur, kwalitatief hoogstaand drama en film in het bijzonder, zou net als eerder bij programma-aankoop gecentraliseerd moeten worden om efficiënt en slagvaardig te zijn.

Vraag 2a:

Het publiek zal in overwegende mate nog steeds verrast en geholpen willen worden in haar mediagebruik. Een heldere basisprogrammering via bestaande media gecombineerd met een goede zoekstructuur en toegang tot programma-archieven blijft dus essentieel. Het publiek zal echter in belangrijke mate zelf haar keuzes bepalen op de momenten dat ze actief wil zijn, zoals jongeren nu de computer gebruiken. Daarnaast zul je als media-aanbieder, naast je hoofdprogrammering maatwerk moeten leveren voor het individu of een doelgroep.

Door digitaal mediagebruik of bezoek aan andere podia (festivals, internetcommunities, abonnementen e.d.) zijn die individuen en groepen steeds beter te achterhalen en te bereiken. Google en I-tunes zorgen er nu al voor dat de zoekfunctie zich aanpast op het computergebruik en de smaak van de individuele gebruiker. Hetzelfde zal gebeuren met mensen, die een voorkeur voor bepaalde onderwerpen, acteurs, genres en dergelijke hebben. Je kunt hen specifiek in beeld of geluid, bewust en onbewust, doorverwijzen naar andere media of programma's op het moment dat de gebruiker dat wil.

Vraag 2b:

Bundeling op hoofdniveau in combinatie met een individuele aanpak zou voor de publieke media betekenen dat ze herkenbaar en een duidelijk ankerpunt blijven en toch mee kunnen gaan in hun tijd door maatwerk te leveren.

Vraag 3a:

Een verplichte doorgifte van publiek programma-aanbod is cruciaal om de Nederlandse bevolking in aanraking te brengen met een divers, evenwichtig, kwalitatief hoogstaand en innovatief en onafhankelijk programma-aanbod. Die verplichting zullen distributeurs in welke vorm graag dragen als deze van hoge kwaliteit blijft en ook innovatief van aard is. Het fenomeen themakanalen zoals nu ingericht door de publieke omroep is achterhaald en zal in haar huidige carrouselvorm weer (moeten) verdwijnen. Het digitaal openbaar maken van de archieven en digitaal verbinden van aan elkaar gerelateerd programma-aanbod wordt mogelijk en is ook cruciaal om de individuele gebruiker zo optimaal mogelijk te bedienen en te binden aan de publieke omroep. Themakanalen worden daarmee overbodig; het gebruiksprofiel van de individuele gebruiker maakt het mogelijk om specifieke programmering aan te prijzen of voor te schotelen. Daar hebben distributeurs zoals kabels geld voor over, want een dergelijk breed en sterk pakket kunnen commerciële partijen, die zich primair op specifieke doelgroepen richten, nooit bieden. Die middelen zou de publieke omroep moeten aanwenden voor een rechtvaardiger verdeling onder daadwerkelijk rechthebbenden. Collectieve rechtenorganisaties hanteren nu ondoorzichtige vergoedingsstructuren waarbij er grote verschillen zijn tussen de diverse makers, terwijl digitaal gebruik exact inzichtelijk kan maken hoeveel personen er naar een bepaald programma(fragment)

gekeken of geluisterd hebben. Dat betekent een evenwichtiger verdeling van alle beschikbare vergoedingen onder rechthebbenden. De publieke omroep kan op haar beurt distributeurs alle in opdracht van de omroep gemaakte nieuwe en oude programmering, volledig digitaal aanbieden. Het zou een eind maken aan de jarenlange moeizame relatie tussen omroepen, producenten en makers op rechtengebied en door iedereen gewenste standaardisering van contracten en afspraken mogelijk maken.

Ten aanzien van aangekocht buitenlands product of producties die primair gericht zijn op de markt, zoals Nederlandse speelfilms met een minimale omroepinbreng, zal de publieke omroep restricties aan moeten brengen. Het digitaal beschikbaar stellen en houden van dergelijk materiaal buiten de reeds gebruikelijke (free TV) vertoningen zal na bepaalde licentieperioden moeten leiden naar betaling per gebruik of via een pluspakket. Ook hier zullen distributeurs, buitenlandse producenten of andere marktpartijen graag aan mee werken. Mogelijk dat ze zelfs willen betalen voor de beschikbare publieke digitale infrastructuur en crosspromotiemogelijkheden om hun producties met andere programmering te verbinden.

Vraag 3b:

Een verplichte doorgifte van de bestaande open radio- en televisie kanalen met onderliggende digitale infrastructuur zoals aansluiting bij Uitzendinggemist blijft cruciaal. Niet alleen voor kabelaars maar voor alle distributeurs van digitaal programma-aanbod.

Daarnaast dienen producenten, omroepen en makers verplicht samen te werken bij een model dat staat voor een rechtvaardiger verdeling van rechtenvergoedingen voor de doorgifte van publieke programma's. Voor alle helderheid komt deze vergoeding bovenop de reguliere honorering voor hun geleverde prestaties. Makers en producenten van (publieke) omroepproducties kunnen zich vervolgens niet meer verzetten tegen het digitale gebruik van hun werk; het gaat immers om uit publieke middelen betaalde producties die voor het publiek vrij toegankelijk moeten zijn. Voor programma-aanbod waar restricties aan verbonden blijven, omdat deze in het buitenland zijn aangekocht of omdat deze primair voor de markt geproduceerd zijn, zal een standaard minimum rechtenpakket opgesteld kunnen worden. Dat zou de overheid onder andere middels convenanten kunnen doen afdwingen. In dit kader zou ook een hernieuwd covenant tussen Filmfonds-producenten-publieke omroep ten aanzien van speelfilms gesloten moeten worden waarbij ook de omvang (aantal speelfilms) opnieuw bekeken kan worden. (De huidige afspraken zijn gebaseerd op 18 speelfilms, terwijl de industrie in omvang is toegenomen en er jaarlijks gemiddeld 32-35 speelfilms worden gemaakt. Een aantal van 24 films in samenwerking met de publieke omroepen past bij deze omvang.)

Vraag 4a:

De regie dient daadwerkelijk bij de centrale organisatie, de Nederlandse Publieke Omroep te liggen. De NPO dient eindverantwoordelijk te zijn voor de programmering op korte en lange termijn en verdeelt de financiële middelen. Daarbij past niet langer een minimale afnamegarantie voor omroepverenigingen. De NPO dient zich om te vormen van een zware organisatie met talloze verbindende taken en verantwoordelijkheden tot een sturende organisatie met expertise op het gebied van

programmering, innovatie, productie en distributie. Het taxeren van inhoud, begrotingen, financiering en plaatsing is daarbij cruciaal. Deze nieuwe organisatie dient die expertise ook op macro niveau te hebben; collectieve afspraken op gebied van film, drama en documentaire, distributeurs, producenten en commerciële omroepen.

Stichtingen met een specifieke taakopdracht als de NOS, NPS, Teleac/NOT en RVU dienen volledig te fuseren tot een nieuwe organisatie. Zij verzorgen de onafhankelijke en kwalitatief hoogstaande nieuwsvoorziening en achtergronden bij het nieuws, en de cruciale basisprogrammering op gebied van kunst & cultuur, geschiedenis, jeugd en educatie. Alle brede programmering zou dan afgestoten moeten worden richting de andere spelers: omroepverenigingen en producenten.

Omroepverenigingen hebben een enorme expertise en kunnen door hun bijzondere status wellicht wel een basisvergoeding krijgen om hun overhead- en basis redactiekosten te dekken, maar dienen verder te opereren als productiehuisen. Omroepverenigingen zouden al hun beheerslasten kunnen drukken door eerder als programmaredacties te opereren. Iedere omroepvereniging heeft dan een hoofdredacteur met kleine staf, die als gesprekspartner voor de NPO dient. Daarnaast kunnen onafhankelijke producenten direct, dus zonder tussenkomst van plannen indienen bij de NPO. De NPO selecteert de beste plannen volgens strakke en heldere prestatieafspraken met de overheid.

Vraag 4b:

De Publieke Omroep kan zo slagvaardiger, efficiënter en kwalitatief beter worden. De afgelopen jaren is de discussie over en binnen de publieke omroep niet meer gevoerd over de inhoud maar over het systeem en machtsposities. Dat moet veranderen. De inhoud van programma's dient weer voorop te staan en programmamakers moeten direct toegang krijgen tot de beslissingmakers. Innovatie en diversiteit ontstaan bij programmamakers, die de ruimte en het vertrouwen krijgen. Een volledig centrale organisatie naar BBC model is een alternatief, maar daarbij moet er op gelet worden dat dit ook averechts kan werken en leiden tot een groot bureaucratisch systeem.

Vraag 5:

De samenwerking met derden is cruciaal. De opmerkingen die gemaakt worden zijn terecht, de kansen en gevaren talrijk. Wij juichen de initiatieven op dit gebied zeer toe. De overheid, de NPO en het Commissariaat voor de Media zouden duidelijk de kaders kunnen aangeven en moeten accepteren dat de grenzen soms opgezocht zullen worden. De huidige realiteit is echter zo dat het vertrouwen niet aan omroepen en producenten gegeven wordt. De regels zijn versoepeld, maar een brede klacht vanuit Hilversum is dat de controlezucht en bureaucratie toeneemt. Dat iedere nevenactiviteit getoetst en voorgelegd dient te worden, ook al waren deze vroeger al gebruikelijk en overduidelijk onschuldig zoals festivalvertoning. Door duidelijke grenzen te stellen, maar ook vrijheden te accepteren stimuleert de overheid de samenwerking. In een beperkt geval zal het verkeerd uitpakken, maar daar kan het Commissariaat voor de Media dan ook optreden.

Vraag 6:

In tegenstelling tot sommige andere Europese landen mag Nederland zich gelukkig prijzen en hebben we nog een levendige en onafhankelijke journalistiek zowel bij publieke als commerciële media. Journaal, NOVA, RTL Nieuws, BNR Radio en kranten laten zich niet zo zeer leiden door regels, maar staan eerder onder financiële druk en moeten keuzes maken. Daarbij speelt ook mee om de eerste te zijn of in ieder geval daar te zijn waar de collega's ook zijn, in sommige gevallen zelfs marktwerking. Hoor en wederhoor, gedegen research en onderzoekjournalistiek schieten daar soms bij in. Daar zou de overheid voor moeten waken. Het zou dus eerder moeten gaan om een diepte-investering, het beperken van actualiteitenrubrieken bij de publieke omroep en vermindering van regels om onderling krachten te kunnen bundelen. Waarom zouden NRC (krant), NOVA (TV) en Argos (radio) geen gezamenlijke research kunnen doen? Wel is van belang dat de overheid kijkt naar de prestatiegegevens want die kunnen breed worden toegepast; is een talkshow kunst & cultuur, een soap drama en een reportage een documentaire?

Zoals u schrijft zijn de keuzes die gemaakt moeten worden over de publieke omroep aan een volgend kabinet. Wij nemen graag deel aan de discussie die hier ongetwijfeld breed over zal worden gevoerd.

Met vriendelijke groet,

Doreen Boonekamp
Bestuurder/directeur Nederlands Fonds voor de Film